

Den berømte (afdøde) finske forfatter Juhani Aho, hvis henrivende bog „Små fisk og store fisk“ sikkert vil være de fleste danske sportsfiskere bekendt, var — naturligvis — selv en lidenskabelig sportsfisker.

I den første af fortællingerne: „Min første fiskestang“ skriver han: „Jeg er bange for, at jeg det meste af mit liv oftere har siddet med fiskestangen i hånden end med pennen.“

Og i den sidste af fortællingerne: „Laksestangen“ — en fortælling, der er internationalt berømt — begynder han således: „Når en laksestang er af bedste kvalitet, er den i sig selv et kunstværk. Og når jeg kalder den for et kunstværk, har jeg givet den det bedste navn, jeg ved.“

Hele fortællingen er en eneste begejstret lovsang til den fine splitcane-stang, han har fået sendt fra England, og han slutter således: „Vore forfædre lagde de hengangnes redskaber og våben i graven sammen med deres afsjælede legemer. Måtte mine sønner lægge denne fiskestang ved siden af mig i kisten, så at jeg kan gøre mine kast med den i de skønne elve, som det er min lønlige tro også må findes i de saliges boliger. Hvad har jeg vel ellers der at gøre?“

Så meget betød fiskestangen for Aho. Det vidste hans sønner, og de respekterede hans ønske, så han fik sin stang med i kisten.

For de fleste sportsfiskere betyder fiskestangen næsten lige så meget. Man udtrykker det måske ikke i så poetiske vendinger, men har man fået sig en god stang, som passer en, så er den en god og trofast ven og en dyrebart ting, man passer og hæger om.

Men den moderne fiskestang — dette elegante og næsten fuldenndte stykke værktøj — er da også i sin nuværende form noget af et vidunder.

Det ville være naturligt at forestille sig, at fiskestangen har en længere udviklingshistorie bag sig. Dette er imidlertid langt fra tilfældet — der er i virkeligheden forbausende ringe forskel på de stænger, de gamle ægyptere brugte for små 4000 år siden, og den, Izaak Walton byggede sig omkring år 1650. Forskellen på Waltons stang og nutidens er vel større, men ingenlunde overvældende.

At Walton med sit primitive „træ“ fik langt flere fisk, end vi med vore små vidundere, er hævet over enhver tvivl, men det er nu en anden sag og er ikke stangens skyld!

Uden tvivl er lystfiskeri den ældste sport i verden.

I begyndelsen opstod fiskeriet naturligt af madstræbet i kampen for tilværelsen. Ret snart er det sikkert blevet også til sport, først måske for drengene, siden også for de voksne — de havde jo tid nok den gang!

Både vandløb og søer har sikkert været fulde af fisk, så man kan vel tænke sig, at de første fisk blev dræbt med stenkast, men det har næppe været længe, før man har prøvet at spidde dem med spidsede kæppe, indtil spydet blev opfundet.

Dette har således været den første „fiskestang“.

Kroge, liner og net var så det næste skridt. Krogene af sten, ben, horn eller muslingeskaller; liner og net af plante-fibre.

Man kan blive ganske imponeret, når man i vore museer ser f. eks. de kroge, vore forfædre kunne forarbejde af de forhåndenværende

materialer og uden værktøj. Det krævede så sandt både håndlag og tålmodighed.

De første pålidelige oplysninger om fiskestangen har man fra ægyptiske fund omkring år 2000 før Kristi fødsel. De blev fremstillet af forskellige „lokale“ emner af passende sejhed og stivhed og var ca. 2 meter lange.

I andre lande benyttede man uden tvivl samme fremgangsmåde. I Kina således bambus.

For tiden helt op til ca. 1500 efter Kristi fødsel savner man imidlertid konkrete oplysninger.

Først med den ældste kendte fiskebog, den engelske „Treasure of Fysshynge with an Angle“ af Da-

Stang

me Juliana Berners, der udkom i 1496, får man atter en fiskestang beskrevet.

Denne var — mindst — 13 fod (her som senere: engelske fod, 30,5 cm) lang og havde 3 led. Bundstykket var — meget raffineret — udhulet, så toppen kunne anbringes deri under transport. Midterleddet var ret elastisk og toppen kraftig. Bøsninger kendte man jo ikke dengang, så leddene blev „splejset“ sammen. Alt i alt ingen dårlig stang, når man tager i betragtning, at man dengang endnu ingen hjul havde; men djævelsk tung har den været!

I „Den fuldkomne Fisker“ (1653) beskriver Charles Cotton en ørredstang således: „De bedste stænger, jeg har set, laves i Yorkshire; de er alle i eet stykke, det vil sige af flere dele, seks, otte, ti eller tolv,

bus limes sammen, spidises passende til med høvl og fil og glattes derefter med sandpapir, hvorefter leddene bevikles med godt vokset silke. Bambus er at foretrække til fine topstykker, hybentorn er billigere og kun lidt ringere, medens hyld er temmelig sprød.“

I en anden bog, „The Young Anglers Companion“ (1820) omtales splitcane også: „Fluestangen laves som regel af Hickory med en top af adskillige stykker bambus, skåret af det faste stykke af stor bambus; til bundstykket tager man undertiden ask.“

Foreløbig er det altså kun toppen man laver af splitcane, sandsynligvis limet sammen af 4 stykker.

Det ser ud, som om man til at begynde med limede bambusstykkerne sammen med den hårde side

1876 byggede han ialt 200 og fremstillede samtidig både 8-split og dobbeltbyggede 12-splitstænger.

Det ser dog ud til, at i alt fald de første 6-split-stænger blev bygget for ham af Sam. Philippe, der således skulle være den, der først „opfandt“ den komplette 6-splitstang.

I England fabrikerede Allcock's i Redditch 6-splitstænger i 1879, men der er næppe tvivl om, at de ikke var det første britiske firma, der fremstillede sådanne, selv om man savner helt konkrete oplysninger herom.

Ifølge Allcocks katalog fra 1881 kostede en 6-split-ørredstang på 10,6“ £ 4-17-6, medens en laksestang på 18“ kostede £ 12-.

I 1883 udstiller så både Hardy's, Farlow's og andre firmaer 6-splitstænger, og snart fulgte andre efter.

Som et kuriosum kan nævnes, at også tyskerne hævder at have „opfundet“ 6-splitstængen, men dette kan dog ikke tages alvorligt.

I 1870'erne eksporterer amerikanerne en del 6-splitstænger til England, men de var så dårligt lavet, at splitcane gennem flere år fik et dårligt navn på sig. Først da englænderne fra omkring 1880 for alvor gik ind for dem og fremstillede virkelig gode stænger, blev de igen populære og har siden gået deres sejrsgang over hele verden.

I vore dage er forskellen mellem splitcane-stænger bygget for 70 år siden og de nyeste modeller mest at finde i længden og vægten. Dengang brugte man ørredstænger på 10—13 fod og laksestænger på 15—20 fod, med svære ferruler og beslag, nogle uhyre „træer“, der krævede en ikke ubetydelig muskeltkraft for at kunne håndteres.

Man kendte fint „i dette ords egentlige forstand.“

Nu nøjes man som regel med en længde på 8—9 fod for ørredstænger og 12—15 fod for laksestænger og med ferruler og broer o.s.v. af så tyndt gods som muligt. Ikke desto mindre kaster man jo betydeligt længere end dengang og mister næppe flere fisk.

I de senere år har splitcane som stangmateriale fået et par konkurrenter: stål og glasfiber.

Man ventede sig til at begynde med meget af stålet. Først kom de små kastestænger af massiv stål, senere også både ørred- og laksestænger. Og disse fremstilles stadig både i England og U.S.A. af stål-rør. Englænderne bruger mest „trukne“ stål-rør, amerikanerne også „step-down-taper“, hvor stangen

og stænger....

der er sirligt sammensat og bundet sammen med fin tråd underst og silke over, så den spidser til som en pisk og er smidig at føre for hånden. De er også ganske lette; de er lavet af fyrretræ to-tre længder nærmest ved hånden og af andet træ nærmere ved toppen, så man meget nemt vil kunne føre selv den længste af dem, som jeg nogensinde har set, med en hånd.“ N.B. De var 15—18 fod lange, så det må have været stærke folk dengang!

Videre skriver han, at man for vinteren „kan dele den igen og anbringe den et tørt sted.“ Endelig, at den skal males med oliefarve.

Det synes altså at have været en slags „splitcane“ uden lim. Bambus er endnu ikke nået til England.

Dette er så meget mærkeligere, som en kinesisk forfatter, Tchouang-Tseu, så tidligt som år 950 før Kristi fødsel har beskrevet fremstillingen af en stang, der er limet sammen af bambus-splitter. Den var ganske vist beregnet til transport af spande — en slags åg altså — men vi har dog her den første „splitcane-stang“.

Ikke desto mindre synes der at være gået små 2000 år, før splitcane holdt sit indtog i England.

Først i 1801 i „Practical Observation on Angling in the River Trent“ finder vi en anvisning på at bygge splitcane: flækker af bam-

indad, først en vis mr. Little, „Hans kongelige Højhed Prins Alberts Stangmager“, som han kaldte sig, erklærer i 1847, „at han er villig til at bevise, at der kun er 3 mænd i London, der kan lave splitcane-stænger korrekt med den hårde side udad.“

Imidlertid udstiller mr. J. D. Dougall fra Glasgow i 1845 nogle 3-splitstænger i Manchester, og i 1851 udstiller ikke mindre end 3 forskellige firmaer (deriblandt J. K. Farlow) 3-splitstænger i Krysstalpaladset i London.

Det er dog historisk, at en mr. Ustonson i Fleet Street har været om ikke den første så dog en af de første, der byggede sådanne stænger, antagelig omkring 1830.

Adskillige af disse 3-splitstænger blev nu eksporteret til U.S.A., og omkring 1845 bygger Samuel Philippe fra Easton de første amerikanske 4-splitstænger med bundstykke af ask.

De angives at have været 11,4“ lange og at veje 8 ounces, hvor de engelske vejede 1 ounce pr. fod. Dette skyldtes dog uden tvivl de alt for svære ferruler.

I 1865 byggede Charles F. Murphy både en laksestang og en bassstang af 4-split-bambus, men det hævdes, at H. L. Leonard, Maine, var den første egentlige fabrikant af den 6-splitstang, vi kender idag. Det var antagelig omkring 1870. I

består af lutter små, få centimeter lange stålrør, der er svejset sammen.

Begge typer er meget smukt arbejde, men til fluefiskeri synes de dog ikke at kunne konkurrere med splitcanen og bruges derfor mest til spinnefiskeri, hvor de er udmærkede.

De har den fordel, at de er meget lette, men de er efter mine og flere andres erfaringer *ikke så stærke som splitcanestænger.*

„Glasstænger“ er jo det sidste ny, og det synes, som om man her har fundet et næsten ideelt materiale.

De fremstilles enten af „spundne glastrør“ eller som massive, og disse sidste er næsten ikke til at ødelægge, hverken ved overbelastning eller på anden måde.

Til fluestænger synes dog heller ikke dette materiale at egne sig — i alt fald foreløbig — men til spinnestænger er også det udmærket.

Hovedindvendingen mod både stål og glas synes at være den, at de er mindre „levende“ end splitcanen.

Tidligere brugtes også træsorten „Greenheart“ laurus chloroxylon), der er ret hård og stærk. Det har imidlertid den svaghed, at det kan brække tvært af, når man mindst ønsker det. Der fabrikeres dog stadig en del greenheart-stænger, da der — mest i England — stadig findes nogle, oftetst ældre, fiskere, der sværger til disse og hævder, at en 1ste classes greenheart-stang, hvilket først og fremmest vil sige, at årerne i træet løber *parallelt med træoverfladen*, er det eneste saliggørende!

De hævder også, at en „splejset“ greenheartstang ikke brækker let. Greenheart er ganske vist billigere, men det er også tungere; der er derfor næppe mange sportsfolkere, der i vore dage vil foretrække det for splitcane.

Konklusionen af alt dette bliver altså, at splitcanen stadig er alle andre materialer overlegent, når det gælder fluestænger — og det er iøvrigt undertegnedes personlige mening, at det samme også er tilfældet m. h. t. spinnestænger.

Splitcane er et vidunderligt materiale, og det har den uvurderlige fordel, at man kan bygge en splitcanestang næsten som man vil, altså i langt højere grad end det kan lde sig gøre med stål og glas — give den enhver tænkelig „taper“ (tilspidsen, nærmest) og som følge deraf enhver ønsket aktion.

Så vidt mig bekendt er iøvrigt også alle kaste-rekorder sat med splitcane-stænger — ingen med stænger af stål eller glas.

Henrik Bech.